

Критерії відбору змісту шкільної літературної освіти на базовому предметному рівні

*О. А. Слизжук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
навчання української мови та літератури*

Проектування змісту шкільної літературної освіти передбачає актуалізацію його психолого-педагогічних, літературознавчих і методичних аспектів, що забезпечуватиме ефективний розвиток предметної (читацької) і ключових компетентностей, критичного мислення, естетичних смаків учнів 7–9 класів, досягнення очікуваних результатів навчання літератури, регламентованих Державним стандартом базової середньої освіти (2020).

У процесі добору змісту шкільної літературної освіти на базовому предметному рівні визначено критерії що корелюють із багатоаспектністю шкільного курсу української літератури. Зокрема, психолого-педагогічні критерії – це врахування вікових особливостей учнів 7 класу як учнів молодшого підліткового віку, 8–9 класи – старшого підліткового віку. Відповідно акцентовано на поступовому розвитку мислення, творчої уяви, емоційного інтелекту учнів, враховано рівні сформованості механізмів сприйняття, розуміння, запам'ятовування та здатності до аналітико-синтетичної діяльності.

Змістовими критеріями для ефективного літературного розвитку учнів-підлітків є представленість художніх творів класики та сучасної української літератури, рівномірний тематичний розподіл художніх творів для текстуального та позакласного вивчення. Важливим змістовим критерієм також є відповідність рекомендованих програмових художніх творів читацьким інтересам і пізнавальним інтересам учнів-підлітків.

Літературознавчими критеріями, що формулюють зміст навчальних програм із української літератури для 7–9 класів, є ті, що визначають специфіку діалогу між художнім твором та учнем-читачем: літературознавчі та аксіологічні. Літературознавчі – урахування художньо-естетичної цінності творів: змістовності, актуальності проблематики, досконалості композиції, художньої довершеності образів, оригінальності мови. Аксіологічні критерії орієнтують на спрямованість художнього твору щодо формування морально-етичних норм учня, формування патріотизму, виховання естетичного смаку.

Методичні критерії визначають відповідність змісту навчальних програм, підручників, навчальних і методичних посібників дидактичним можливостям їх реалізації щодо організації освітнього процесу: доступність для розуміння учнями-підлітками, розвивальний потенціал, внутрішньопредметна та міжпредметна інтеграції для формування предметної (читацької) і ключових компетентностей; тематичне, жанрове та стильове розмаїття художніх творів для текстуального та позакласного вивчення, урахування контекстуальних зв'язків у процесі вивчення художніх творів.